GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 8281
קובץ: תשובות סופיות

ספרות עברית וכללית

שאלון 8281 (70%)

הערה

פרק השירה בבחינה זו (שאלות 10–18) נכתב לפי תוכנית הלימודים הקודמת בשירה, שהוחלפה בתוכנית חדשה החל ממועד חורף תשפ"ד (2024). שאלות 10, 11 ו־13 עוסקות בשירים "ישנה בחיק ילדות", "שחי לאל" ו"לבדי", שנלמדים גם בתוכנית של היום, ושאלה 18 עוסקת בשיר שלא נלמד, כמו בבחינות של היום; לכן ארבע השאלות האלה פתורות במלואן. שאלות 12 ו־14–17 שייכות לתוכנית הקודמת: הן מוצגות כאן כפי שהודפסו בבחינה, בלי פתרון, משום שהן אינן נבחנות עוד במתכונת זו. פרקי הסיפור הקצר, הדרמה והרומאן והנובלה (שאלות 1–9) תואמים את תוכנית הלימודים של היום, וכל השאלות בהם פתורות במלואן. שאלה 3 עוסקת בסיפור "צלליות", שנבחן אז כסיפור חובה; את שאלות 1–2 אפשר לענות על פי כל סיפור קצר שלמדתם.

הוראות לנבחן

מדינת ישראל
משרד החינוך
סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 8281

ספרות עברית וכללית

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון: סיפור קצר

פרק שני: דרמה

פרק שלישי: רומאן ונובלה

פרק רביעי: שירה (שירת ימי הביניים, שירת חיים נחמן ביאליק, שירת שאול טשרניחובסקי, שיר שלא נלמד)

מארבעת הפרקים עליכם לבחור בשלושה פרקים ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 33⅓ נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם לענות עליה.

(2) שימו לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – סיפור קצר

שאלה 1

- "האדרת" (ניקולאי גוגול): המציאות היום־יומית – אקאקי אקאקייביץ' בשמצ'קין, פקיד זוטר במשרד ממשלתי בפטרבורג, שכל חייו הם העתקת מסמכים; הוא מאושר בעבודתו, חי בצמצום ובבדידות, וחבריו לעבודה לועגים לו.
- האירוע החריג: האדרת הישנה נקרעת, החייט פטרוביץ' קובע שאין לתקנה, ואקאקי חוסך חודשים ותופר אדרת חדשה; כבר בלילה הראשון שבו הוא חוזר בה מן המסיבה שערכו לכבודה, היא נשדדת ממנו.
- התרומה למשמעות: האירוע חושף את ריקנות חייו של "האדם הקטן" ואת אטימות החברה והשלטון כלפיו (האישיות החשובה גוערת בו), ומוביל למותו; הסיום הפנטסטי (רוח הרפאים) מעניק לו צדק שלא קיבל בחייו.

שאלה 2

- "גימפל תם" (יצחק בשביס־זינגר): תושבי פרמפול לועגים לגימפל האופה, מכנים אותו בכינויי גנאי ומשקרים לו שוב ושוב כדי לצחוק על תמימותו.
- הפגיעה הקשה ביותר: משיאים לו את אלקה, אישה שיש לה ילד מחוץ לנישואים, והיא בוגדת בו כל שנות נישואיהם; כולם יודעים וצוחקים.
- ההתמודדות: גימפל בוחר להאמין, משום שלדבריו מי שאינו מאמין היום לאשתו, מחר לא יאמין גם באלוהים; אמון וסליחה עדיפים בעיניו על ציניות; הוא מגדל את הילדים ומפרנס את אלקה.
- האם נפסקה הפגיעה: לא בעולם עצמו. היא נפסקת רק כשגימפל עוזב את פרמפול אחרי מות אלקה ווידויה. בסיום הוא נודד כמספר סיפורים; את הפגיעה הוא מנטרל בבחירה פנימית ולא בשינוי של העולם.

שאלה 3

- הסתרה והכחשה: המשפחה המורחבת, משפחה של ניצולים שעברו את השואה, שומרת על חזות של משפחה מלוכדת. כשדוד נתן מציג צלליות של רגעים לאומיים בשבעה ובברית, משתיקים אותו ("לא עכשיו, לא מתאים"); כשהוא מתמוטט ומאושפז, דוד מנחם מכחיש שהוא "בדיוק משפחה".
- גילוי וחשיפה: בארוחה אצל דודה פרלה נתן מצטט את עמוס ("על שלושה פשעי ישראל...") וחושף בצלליות את סודות המשפחה: דוד יצחק פגע בילדים (גליה ועמי), פרלה בגטו – לדבריו – נדרשה להסגיר את המסתתרים תמורת חצי כיכר לחם, ודני התחמק מן המלחמה בעזרת גבס.
- תגובת ההכחשה: מתנפלים עליו, עוטפים אותו בסדין ומזעיקים אמבולנס; אחר כך אומרים לילד שנתן "סתם מסכן... השתגע". אבל בליל הסדר הצללים על הקיר "מגלים" את האשמה (צלו של דני כשק על כתפיו, לדוד יצחק כמעט אין צל).
- המשמעות: האמת המוסתרת אינה נעלמת, והאמנות (הצלליות) היא הדרך לחשוף אותה; המספר־הילד לומד מנתן את האמנות ומודיע בסיום שהוא "עומד לערוך מופע של צלליות" – הדור הבא ימשיך לחשוף.

פרק שני – דרמה

שאלה 4

א.

- "מקבת" (ויליאם שקספיר): האירוע הדרמטי המרכזי – רצח המלך דאנקן בטירתו של מקבת, בעודו ישן אצלו כאורח.
- לפני הרצח: נבואת המכשפות, מכתבו של מקבת לאשתו, לחציה של ליידי מקבת, היסוסיו של מקבת וחזון הפגיון.
- הרצח עצמו מתרחש מאחורי הקלעים; מקבת חוזר עם הפגיונות המגואלים, ליידי מקבת מחזירה אותם ומכתימה בדם את המשרתים; נשמעות דפיקות בשער, ומקדאף מגלה את הגופה.
- מדוע הוא דרמטי: הוא מפתיע ומזעזע (רצח מלך, אורח וקרוב משפחה, בשנתו), מעורר מתח (האם ייתפסו? הדפיקות בשער), והוא נקודת המפנה של המחזה.

ב.

- משמעות המחזה: הרצח מראה את כוחה ההרסני של השאפתנות; פשע אחד מוביל לשרשרת פשעים (המשרתים, בנקו, משפחת מקדאף) ולעריצות, ולבסוף לחורבן.
- מקבת: נחשף כאדם שהשאפתנות גוברת בו על המצפון, אבל הוא מלא אשמה (הדם על ידיו, "רצח את השינה"); מכאן ואילך הוא אינו מוצא מנוחה ומתקשח.
- ליידי מקבת: נחשפת כחזקה ומעשית ברגע הרצח ("מעט מים" ינקו את המעשה), אבל האשמה המודחקת מתפרצת בהמשך בסצנת ההליכה בשינה ושטיפת הידיים.

שאלה 5

א.

- "המלך ליר" (ויליאם שקספיר) – ליר: הסבל נגרם מטעותו; הוא מחלק את ממלכתו לפי הצהרות אהבה, מגרש את קורדליה הכנה, ובנותיו גונריל וריגן משפילות אותו ומפשיטות אותו מאנשיו; הוא יוצא אל הסערה ומאבד את שפיותו. התמודדות: זעם וקללות, ואחר כך תובנה, חמלה לעניים, ופיוס עם קורדליה; בסוף הוא מת מצער על מותה.
- גלוסטר: הסבל נגרם מאמונתו בבנו הלא־חוקי אדמונד, שהונה אותו נגד אדגר; על שעזר לליר עוקר קורנוול את עיניו. התמודדות: ייאוש ורצון למות (צוק דובר); אדגר המחופש מוביל אותו ומונע את מותו; הוא "רואה" את האמת רק אחרי שהתעוור, ומת כשאדגר מתגלה לו.

ב.

- עמדת המחבר: העולם אכזרי ונראה אדיש לסבל האדם (גלוסטר משווה את בני האדם לזבובים שהאלים הורגים לשעשוע); הסבל אינו פרופורציונלי לחטא, ואפילו קורדליה התמימה מתה.
- ובכל זאת, הסבל מוליד תובנה: ליר לומד ענווה וחמלה לעניים, וגלוסטר "רואה" רק כשהתעוור.
- וכנגד האכזריות עומדות נאמנות ואהבה (קורדליה, קנט, אדגר) – הן אינן מצילות מן המוות, אבל הן מה שנותן לחיים ערך.

שאלה 6

א.
- "בית בובות" (הנריק איבסן): הלמר קורא את מכתבו של קרוגסטד ומגלה את הזיוף של נורה; הוא מתפרץ עליה, מכנה אותה שקרנית ופושעת ואוסר עליה לחנך את הילדים.
- מגיע מכתב שני, ובו קרוגסטד מחזיר את שטר החוב; הלמר נושם לרווחה, "סולח" לנורה ומבקש לחזור לחיים הקודמים.
- נורה מחליפה את בגדי הנשף בבגדי יום־יום, מושיבה אותו לשיחה רצינית ראשונה מאז נישאו, מסבירה שהייתה "בובה" אצל אביה ואצלו, מחזירה את הטבעת ואת המפתחות ועוזבת; הלמר נשאר לבד, נאחז בתקווה ל"נס שבנסים", ונשמעת טריקת הדלת.

ב.
- הדמות: נורה. כן, היא עוברת שינוי מהותי – מ"בובה" תלויה ומשחקת לאישה עצמאית שבוחרת בעצמה.
- בתחילת המחזה: היא אוכלת מקרונים בסתר, הלמר מכנה אותה בכינויי חיבה של סנאי ושל ציפור, ומאמינה שבשעת משבר יתרחש "הנס" – שהוא ייקח את האשמה על עצמו.
- סצנה נוספת: הטרנטלה – נורה רוקדת בפראות כדי לעכב את הלמר מלפתוח את תיבת הדואר; היא עוד משחקת את תפקיד הבובה כדי להציל את עולמה.
- הסיום: כשהלמר מגלה את הסוד ומאשים אותה, הנס אינו קורה; היא מחליפה בגדים, מדברת ברצינות, ועוזבת. השינוי הוא מעבר מציות ומשחק להכרה עצמית.

ג.
- לדעתי הסיום מפתיע ברובו, אבל הוא מוכן לאורך המחזה.
- מפתיע: הצופים, וגם הלמר, ציפו לפיוס אחרי שקרוגסטד החזיר את השטר; עזיבת אישה את בעלה ואת ילדיה הייתה צעד חריג וזעזע את קהל התקופה.
- צפוי: לאורך המחזה נבנו סימנים – הסוד והאומץ של נורה, יחסו המזלזל של הלמר כלפיה, דבריו על שמו הטוב, וכריסטינה לינדה שמחליטה שאסור שהסוד יישאר מוסתר.

ד.
- הערך המרכזי: חירות ואחריות של האדם כלפי עצמו – הזכות והחובה של כל אדם, גם של אישה, לחשוב בעצמו ולהיות אדם שלם.
- דוגמה: נורה אומרת שלפני שהיא אישה ואם היא אדם, ועליה לבדוק בעצמה מה נכון, גם מול דעת הסביבה ומול הדת.
- ערך נוסף: אמת ושוויון בנישואים – נישואים אמיתיים ("הנס שבנסים") אפשריים רק בין שני אנשים שווים שמדברים באמת; כנגד זאת, שקר וחזות של נישואים יוצרים "בית בובות".

פרק שלישי – רומאן ונובלה

שאלה 7

- "גטסבי הגדול" (פ' סקוט פיצג'רלד), ג'יי גטסבי: עולמו הנפשי בנוי סביב חלום אחד – להשיב את דייזי ואת העבר, ובאמצעותה להגיע למעמד ולשלמות; זהו עולם של תקווה רומנטית, דמיון עצמי, בדידות ואי־השלמה עם הזמן.
- נחשף דרך ההתנהגות: המסיבות הראוותניות שהוא אינו נהנה מהן, המבט באור הירוק שבקצה המזח של דייזי.
- דרך יחסיו עם אחרים: הפגישה עם דייזי בבית של ניק (המבוכה) והסיור בביתו של גטסבי (החולצות), העימות עם טום במלון פלאזה, ההכרזה שאפשר לחזור על העבר.
- דרך עברו והשקפתו: ג'יימס גאץ, בן איכרים, שהמציא את עצמו מחדש.
- דרך הסוף: לוקח על עצמו את האחריות לתאונה, מחכה לטלפון מדייזי, נרצח, ובלוויה כמעט אין איש – בדידות החלום.

שאלה 8

- "של עכברים ואנשים" (ג'ון סטיינבק): הבעיה המרכזית – בדידותו של האדם והחלום על בית ושייכות, שאינו מתגשם.
- הקשר לזמן ולמקום: פועלים נודדים בקליפורניה בתקופת השפל הגדול; עבודה עונתית, חיים ממשכורת למשכורת, אין להם בית ואין להם איש ("הבחורים כמונו").
- אוניברסליות: הבדידות של קרוקס (השחור המבודד), קנדי (הזקן שכלבו נורה), אשתו של קרלי (האישה היחידה בחווה, בלי שם) – בדידות של מיעוט, של זקנה, של אישה; והחלום של ג'ורג' ולני על חווה משלהם הוא חלום כל אדם.
- המסקנה: הבעיה צומחת מן התקופה, אבל היא כללית; הסיום (ג'ורג' יורה בלני ונשאר לבד) מראה שהבדידות היא גורל אנושי.

שאלה 9

א.

- הרומאן מזהיר מפני חברה טוטליטרית שבה השלטון שולט בכל תחומי החיים; האזהרה בנויה כהקצנה של מגמות שהיו קיימות בזמן הכתיבה.
- דוגמה 1 – מעקב ושלילת הפרטיות: מסכי הטלוויזיה בכל בית ומשרד, משטרת המחשבות, "האח הגדול שומר עליך", ילדים מלשינים על הוריהם (פרסונס); האזהרה: חברה בלי פרטיות היא חברה בלי חירות.
- דוגמה 2 – שליטה בעבר ובשפה: וינסטון משכתב ידיעות במשרד האמת, אנשים "מאודים" ונמחקים מן הרשומות; השפה החדשה מצמצמת את אוצר המילים כדי שלא אפשר יהיה לחשוב מחשבה מרדנית; האזהרה: מי ששולט בעבר ובשפה שולט במחשבה.
- דוגמה 3 – ריסוק האדם: וינסטון נעצר, מעונה בידי אובריאן במשרד האהבה, ובחדר 101 בוגד בג'וליה; בסוף הוא אוהב את האח הגדול; האזהרה: משטר כזה אינו מסתפק בציות אלא משמיד את האישיות.

ב.

- לדעתי חלק מן המאפיינים מתקיימים בימינו, אבל לא במלואם ולא בכל מקום.
- מעקב: מצלמות ברחובות, איסוף מידע על משתמשים ברשתות ובטלפונים; ובמשטרים לא דמוקרטיים – מעקב ממשלתי אחר אזרחים.
- שליטה במידע: מידע כוזב ותעמולה, צנזורה של אתרים ועיתונות במדינות מסוימות.
- ההבדל: בחברות דמוקרטיות יש עיתונות חופשית, בתי משפט ובחירות, שמאפשרים לבקר את השלטון – מה שאין בעולם של "1984"; ולכן הרומאן נשאר אזהרה רלוונטית.

פרק רביעי – שירה

שאלה 10

א.

- היחס: שלילי ומבקר. הדובר פונה אל נשמתו, "יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת" (בית 1), ורואה בילדות ובנעורים תרדמה רוחנית והבל חולף, שיש להתנער ממנו ולפנות לעבודת האל ("הֱיִי אַחֲרֵי מַלְכֵּךְ מְרַדֶּפֶת", בית 5).
- צימוד 1: "נְעוּרִים כַּנְּעֹרֶת נִנְעָרוּ" (בית 1) – הנעורים כנעורת, פסולת הפשתן הקלה שננערת ונעלמת; השורש המשותף מראה שהנעורים קלי ערך וכבר חלפו (רמיזה ל"וְהָיָה הֶחָסֹן לִנְעֹרֶת", ישעיהו א', לא).
- צימוד 2: "יְמֵי הַשַּׁחֲרוּת" / "בְּמוֹסָר שִׁחֲרוּ" (בית 2) – מול ימי הנעורים (השיער השחור) באים "מַלְאֲכֵי שֵׂיבָה" ומטיפים מוסר; רמיזות ל"כִּי־הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל" (קהלת י"א, י) ול"וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר" (משלי י"ג, כד): הנעורים הבל, והשיבה תוכחה של אוהב.

ב.

- לדעתי היחס שלי דומה רק בחלקו.
- דומה: גם אני מבין שהנעורים חולפים ("כַּנְּעֹרֶת נִנְעָרוּ", בית 1), ושמגיע זמן לקחת אחריות על החיים ולא "לישון".
- שונה: הדובר רואה בנעורים הבל ותרדמה ("יְשֵׁנָה בְּחֵיק יַלְדוּת"); אני רואה בהם תקופה בעלת ערך, שבה מתגבשים הזהות והערכים – למשל בלימודים, בחברות ובהתנדבות.

שאלה 11

א.

- התוכחה (בית 2): "לְעוֹלָמֵךְ פְּנֵי לֵילֵךְ וְיוֹמֵךְ, / וְלָמָּה תִּרְדְּפִי הֶבֶל וְלָמָּה?" – הנשמה נדרשת להקדיש את כל זמנה, לילה ויום, לעולמה, העולם הרוחני העליון שממנו באה, ונוזפים בה על שהיא רודפת אחרי "הֶבֶל", הבלי העולם החומרי. השאלה הרטורית והחזרה "וְלָמָּה ... וְלָמָּה" מחריפות את התוכחה.
- תיאור הדמיון (בתים 3–5): הנשמה חיה ונסתרת כאל ("מְשׁוּלָה אַתְּ בְּחַיּוּתֵךְ לְאֵל חַי, / אֲשֶׁר נֶעְלָם כְּמוֹ אַתְּ נַעֲלָמָה"), טהורה כיוצרה (בית 4), ונושאת את הגוף כמו שהאל נושא את השחקים (בית 5).
- הקשר: הדמיון הוא הנימוק לתוכחה. מי שדומה ל"אֵל חַי" – נצחי, טהור וחזק – אינו צריך לרדוף אחרי "הֶבֶל", דבר חולף וריק; מקומה של הנשמה בעולם העליון ובעבודת האל.

ב.

- מאפיין 1 – פנייה אל הנשמה ושבח לאל כהכנה לתפילה (רשות לנשמת): השיר עוסק בעבודת האל ובהללו, ונחתם בשיבוץ "כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ" (תהילים ק"נ, ו): "אֲשֶׁר לִשְׁמוֹ תְּהַלֵּל כֹּל נְשָׁמָה!" (בית 7) – מעבר אל התפילה "נשמת כל חי".
- מאפיין 2 – אקרוסטיכון: ראשי הבתים (שְׁחִי, לְעוֹלָמֵךְ, מְשׁוּלָה, הֲלֹא, חֲסִין, זְמִירוֹת, קְרָבַי) יוצרים "שלמה חזק" – חתימת המשורר, כמקובל בפיוט, ו"חזק" מבטא את חוזק אמונתו.
- (אפשר גם: שיבוץ פסוקי תהילים – "קְרָבַי, בָּרֲכוּ" מן "וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ", תהילים ק"ג, א.)

שאלה 13

א.

- בבית 1 – הניגוד "כֻּלָּם" / "וַאֲנִי": העולם החדש מושך ("כֻּלָּם נָשָׂא הָרוּחַ, כֻּלָּם סָחַף הָאוֹר", "שִׁירָה חֲדָשָׁה ... הִרְנִינָה"), והדובר נשאר "גּוֹזָל רַךְ ... תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה". "נִשְׁתַּכַּחְתִּי" – הוא לא בחר להישאר; נשאר כמעט מאליו.
- בבתים 2–3 – האחריות: "יָדַע לִבִּי אֶת־לִבָּהּ", "עַל־בְּנָהּ, עַל־יְחִידָהּ" (רמיזה לעקדה, בראשית כ"ב, ב) – הוא הבן היחיד שנשאר לה; "וָאֱהִי / עִמָּהּ יַחַד בַּצָּרָה" (רמיזה ל"עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה", תהילים צ"א, טו, בהיפוך: הוא שומר עליה).
- בבית 4 – התשוקה: "וּכְשֶׁכָּלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לָאוֹר, / וּכְשֶׁצַּר־לִי הַמָּקוֹם מִתַּחַת לִכְנָפָהּ", ומיד דמעתה נוטפת "עַל־דַּף / גְּמָרָתִי" – האחריות עוצרת אותו.
- הניגוד אור (החלון, העולם החדש) / צל (בית המדרש, "וַתִּתְכַּס בַּצֵּל") מלווה את השיר כולו.

ב.

- לדעתי ההתלבטות אינה מוכרעת בסיום; הסיום פתוח.
- בית 6 מתאר רק מה הדובר שומע בבכי השכינה: "וּכְעֵין סִיּוּם שֶׁל־קִינָה עַתִּיקָה מְאֹד" (רמיזה לקינה על החורבן, כמו מגילת איכה) ו"וּכְעֵין תְּפִלָּה, בַּקָּשָׁה וַחֲרָדָה כְּאַחַת" – גם אבל על עולם שנגמר וגם בקשה שיישאר.
- הוא אינו אומר אם הוא נשאר או יוצא; השיר נחתם בקו מפריד ולא בנקודה: "וּבַדְּמָעָה הַהִיא הָרוֹתַחַת —",, כאילו המשפט נקטע.
- "הָרוֹתַחַת" – הדמעה צורבת אותו: גם אם ייצא, לא ייצא בלב שלם. (אפשר גם: "קינה" על "סיום" רומזת שהעזיבה כבר קרובה.)

שאלה 18

- המתח: בבית הראשון האדם (הנמענת, "אַתְּ") מגיע אחרי "עֲבוֹדָה קָשָׁה וּמַסָּע אָרֹךְ" לרגע של בעלות: "וְאוֹמֶרֶת: "זֶה שֶׁלִּי"". הרשימה ההולכת וגדלה "חֶדֶר ... בַּיִת, שְׁנֵי דּוּנָמִים, קִילוֹמֶטֶר מְרֻבָּע, אִי, אֶרֶץ" מראה תאוות בעלות שאינה יודעת גבול.
- באותו רגע בדיוק ("הוּא הֶרְגַּע", בית 2) הטבע נסוג ממנה: העצים "מְסִירִים / מֵעַל גּוּפֵךְ אֶת זְרוֹעוֹתֵיהֶם הָרַכּוֹת", הציפורים "מְשִׁיבוֹת לְעַצְמָן אֶת שְׂפָתָן", הצוקים קורסים, והאוויר "נָסוֹג מִמֵּךְ כְּמוֹ גַּל", עד ש"אֵינֵךְ יְכוֹלָה לִנְשֹׁם".
- המסקנה (בית 3, בדברי הטבע): "אֵין לָךְ כְּלוּם. הָיִית אוֹרַחַת"; "מֵעוֹלָם לֹא הִשְׁתַּיַּכְנוּ לָךְ"; "זֶה הָיָה בְּדִיּוּק לְהֶפֶךְ" – האדם אינו בעליו של הטבע; הוא אורח בו, ואולי הוא השייך לטבע.
- הלשון הציורית: האנשת הטבע (זרועות, שפה, לחישה ודיבור) הופכת אותו לצד חי ועצמאי בעימות; הדימוי "כְּמוֹ גַּל" ממחיש נסיגה שמשאירה את האדם בלי אוויר; המטפורות "אוֹרַחַת" ו"הֵנַפְתְּ אֶת הַדֶּגֶל" מציגות את הבעלות ככיבוש מדומה ואת האדם כזמני.

כל הבגרויות בספרות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/literature